

بیروت در میان «دریایی از خون و ویرانی» و شعار «بیروت پایتخت انقلاب»!

بهرام رحمانی

bahram.rehmani@gmail.com

انفجار انبار محموله نیترات آمونیوم عصر سه‌شنبه در بندر بیروت، دست‌کم ۱۵۴ کشته و ۵ هزار زخمی برجای گذاشت و ۴۰۰ هزار نفر را نیز بی‌خانمان کرد. بسیاری از لبنانی‌ها افعال کاری‌های دولت را عامل وقوع این حادثه می‌دانند. تظاهرات یا به بیان دیگر خیزش خودجوش ۸ اوت توده‌های مردم در بیروت که اکثریت آن را جوانان تشکیل داده‌اند، در اعتراض به بی‌مبالاتی و بی‌مسئولیتی مسؤلان به‌ویژه در ارتباط با انفجار مهیب اخیر بندر بیروت در سه‌شنبه سیاه برپا شده، هر لحظه روند شتابنده‌تری به خود گرفته است.

تظاهرکنندگان در تلاش برای ورود به محوطه مجلس نمایندگان، با واکنش شدید نیروهای ضدشورش لبنان در پرتاب گاز اشک‌آور و شلیک گلوله‌های جنگی مواجهه شده و جمعی از آن‌ها معترضان به‌شدت زخمی شدند که هنوز شمار مجروحان مشخص نشده است.

در جریان این زد و خوردها آتش‌سوزی در یکی از ساختمان‌های نزدیک مجلس رخ داده و در حال امتداد یافتن است و خبرهایی تأیید نشده از کشته‌شدن یکی از نیروهای ضد اغتشاش انتشار یافته است.

این در حالی است که بخشی از تظاهرکنندگان «روز حساب» ساختمان وزات خارجه لبنان را تصرف کرده و پرچم‌های سرخ رنگ را در ورودی آن آویخته‌اند که شعار «بیروت پایتخت انقلاب» بر آن نوشته شده است.

در همین اثنا حسن دياب نخست‌وزیر لبنان در سخنانی تلویزیونی تأکید کرد آمادگی دارد به مدت دو ماه، مسئولیت امور را پذیرفته تا توافقی در مورد چگونگی مدیریت اوضاع جاری به‌دست آید و دوشنبه آینده پیشنهادش در مورد برگزاری انتخابات پیش‌رس مجلس را مطرح خواهد ساخت.

گزارش‌های دیگر حاکی از تصرف ساختمان وزار خانه‌های اقتصاد و محیط زیست نیز از سوی معترضان خشمگین است. آخرین گزارش‌های صلیب سرخ لبنان حاکی از آن است که ۲۳۸ تن تا این لحظه در تظاهرات امروز لبنان زخمی شده و به بیمارستان‌ها منتقل شدند.

همچنین تصاویر تلویزیونی‌های لبنان نشان می‌دهد که تصرف‌کنندگان وزارت خارجه، تصاویر میشل عون را به زیر کشیده و آتش زدند.

این در حالی است که درگیری میان تظاهرکنندگان و نیروهای ضدشورش در اطراف ساختمان مجلس همچنان ادامه دارد و نیروهای ضد شورش سعی دارند با پرتاب گاز اشک‌آور در میان تظاهرکنندگان خشمگین، مانع ورود آن‌ها به محوطه ساختمان مجلس لبنان شوند.

به‌گزارش رسانه‌ای لبنان، نیروهای امنیتی گارد مجلس تا این لحظه واکنشی نشان نداده و با حفظ فاصله تقریباً ده متری با تظاهر کنندگان، سعی در محاصره تظاهر کنندگان دارند.

تصاویر تلویزیونی گویای این است که تظاهرکنندگان در تلاش هستند از یکی از مغازهای مجاور به هر شکل ممکن وارد محوطه مجلس لبنان شوند.

حدود ۷ هزار نفر در این روز در میدان شهدا واقع در مرکز بیروت تجمع کرده و راه‌پیمایی بزرگی را آغاز کردند. معترضان همچنین در مقابل حملات نیروهای دولتی مقاومت کرده و به‌سوی آن‌ها سنگ پرتاب کردند.

آن‌ها شعار می‌دهند که مردم خواهان تغییر حکومت هستند. معترضان همان شعارهایی را سردادند که در جریان اعتراضات موسوم به «بهار عرب» در سال ۲۰۱۱ میلادی شنیده می‌شد. فریاد «انقلاب، انقلاب» و «استعفا» مسیر راه‌پیمایی را پر کرده است.

معتراضان همچنین در تلاش برای ورود به ساختمان پارلمان، کامیونی را که در نزدیکی نیروهای ضدشورش بود آتش زدند. در جریان درگیری‌های این روز دست‌کم ۴ نفر زخمی شده‌اند.

گفتنی است که نیروهای امنیتی از گلوله واقعی در برخورد با تظاهر کنندگان استفاده کرده‌اند.

همچنین هشتگ **#خلع سلاح حزب الله** (**#نزع سلاح حزب الله**) در فضای مجازی لبنان مورد توجه و در ترند این کشور قرار گرفت.

همچنین یک پوستر مورد توجه قرار گرفته که در آن عمامه حسن نصرالله بر فراز قارچ انفجاری ترسیم و روی آن نوشته شده «ما می‌دانیم کار تو است.»

پیامدهای انفجار بیروت همچنان ادامه دارد و طی روزهای گذشته بحثی در خصوص عمدی بودن این حادثه در گرفته است. در ابتدا اکثر گزارش‌ها در مورد انفجار بندر بیروت مبنی بر آن بود که این انفجار به صورت غیرعمدی بوده اما روزبه‌روز نظریه‌های دیگری در حال تقویت است و سفر اخیر امانوئل مکرون رییس‌جمهوری فرانسه به بیروت این نظریه را بیش از پیش تقویت کرد.

می‌بینیم که یک طومار از ۳۶ هزار امضاء به یکباره تقدیم مکرون می‌شود که از او می‌خواهند مجدداً لبنان را تحت استعمار فرانسه ببرد.

از آمریکا و اتحادیه اروپا و اسرائیل و عربستان گرفته تا چین و روسیه و ایران و عراق و لبنان و ... سخت مشغول پیاده‌سازی سیاست‌های سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی در لبنان هستند.

باید توجه داشت که به‌صورت رسمی در لبنان ۱۸ گروه دینی و مذهبی و بیش از ۷۲ طایفه حضور دارند که هر کدام از آن‌ها خواسته‌هایی دارند.

دو لبنانی در تهران در برابر خانه ابومهدی المهندس ترور شدند. یک پدر و دختر لبنانی به ضرب پنج گلوله در خیابان پاسداران تهران به قتل رسیده‌اند و شاهدان ماجرا، دو موتورسوار را عامل تیراندازی معرفی کرده‌اند. قتل در برابر خانه فرمانده سابق حشدالشعبی عراق رخ داده است.

دو شهروند لبنان به نام‌های حبیب داوود و دخترش مریم داوود، شامگاه جمعه ۱۷ مرداد در خیابان پاسداران تهران، در اثر تیراندازی به خودرویشان به قتل رسیده‌اند.

پلیس آگاهی تهران، قتل این پدر و دختر، در حوالی گلستان یکم را تایید کرده است. شاهدان ماجرا گفته‌اند که دو موتورسوار، حوالی ساعت ۲۱ جمعه، ۵ گلوله به این دو شلیک کرده و گریختند.

مقتولان ۵۸ و ۲۷ سال سن داشته‌اند و رسانه‌های داخلی ابتدا از آن‌ها به‌عنوان «عرب‌زبان» نام برده بودند. خبرگزاری مهر به نقل از یک «منبع آگاه» نوشت: «بر اساس گفته شاهدان عینی گویا مقتول ۵۸ ساله به نام حبیب داوود استاد تاریخ بوده است و همراه دخترش مریم داوود ۲۷ ساله در خودروی ال ۹۰ سفید در حال حرکت بودند.»

این منبع گفته که از سمت راننده ۴ تیر شلیک شده و شلیک پنجم نیز به ماشین عبوری دیگری اصابت کرده است: «به دلیل این که کوچه از یک طرف راه برای ماشین دارد و از طرف دیگر فقط عابر پیاده یا موتور سوار می‌تواند حرکت کند، فرد موتورسوار از طرف پیاده‌رو شلیک کرده و با موتور گریخته است.»

ابومهدی المهندس، رهبر شبه‌نظامیان کتائب حزب‌الله و از فرماندهان حشدالشعبی عراق بود که در حمله آمریکا به کاروان حامل قاسم سلیمانی در مسیر فرودگاه بغداد، همراه این فرمانده سپاه قدس کشته شد. ابومهندس همسر ایرانی داشت و این نخستین مرتبه است که نشانی محل زندگی او در تهران عمومی می‌شود.

خبر و جزئیات آن را نخستین بار کاربری به نام «عماد» در توییتر اعلام کرد و توضیحات پلیس آگاهی، عین اطلاعاتی است که او شامگاه جمعه داد. «عماد» روز شنبه در توییتری تازه نوشت: «شویه ترور شبیه سمپات‌های موساد است که اگر اثبات شود...»

در شبکه‌های مجازی، گمانه‌زنی در این باره جریان دارد و برخی مقتولان را اعضای حزب‌الله معرفی کرده‌اند. نازلی کاموری، روزنامه‌نگار از جمله می‌نویسد: «خوبی داشتن اطلاعات سپاهی در توییتر این‌که خودشون خبر می‌دهند. عماد شون می‌گه دو نفر تبعه لبنان امشب در تهران ترور شدند و معذور است که بگه که شهروند عادی بودند یا مهمان سیاسی ...»

با وجود مخالفت دولت لبنان با تشکیل کمیته حقیقت‌یاب بین‌المللی یکی از مشهورترین کارشناسان ایتالیایی اما روایتی جدید از آنچه در بندر بیروت اتفاق افتاده، جایی که ۲۷۵۰ تن از ماده نیترات آمونیوم نگهداری می‌شده را مطرح کرد. او گفت که انفجار بندر بیروت بیش‌تر به انفجار انبار سلاح و مهمات شباهت دارد.

از سوی دانیلو کویی کارشناس ایتالیایی مشهور در زمینه مواد منفجره در گفت‌وگویی که با روزنامه ال‌کورییری دیلا سیرا ایتالیا انجام داده افزود: «معتقدم که سلاح و مهمات جنگی در لحظه وقوع انفجار در بندر بیروت وجود داشت و گواه بر این مدعا ابر نارنجی است که از مکان انفجار به آسمان برخاسته است.»

این کارشناس ایتالیایی مشهور در ادامه گفت به‌نظر می‌رسد که انفجار بندر بیروت شبیه به انفجار انبار اسلحه و مهمات باشد. او افزود که در مکان حادثه می‌بایست کاتالیزوری بوده باشد تا منجر به انفجار مواد نیترات آمونیوم شود و الا این همه با هم منفجر نمی‌شد.

این کارشناس مواد منفجره ایتالیایی گفت موقعی که نیترات آمونیوم منفجر می‌شود ابر زرد رنگ واضحی از آن به هوا می‌رود اما آنچه در بندر بیروت اتفاق افتاده تنها گلوله‌ای سفید رنگ نبود که در حال وسیع‌تر شدن بود بلکه ستون دود نارنجی رنگ مایل به قرمز روشن نیز از آن برخاسته که این رنگ به‌طور معمول مربوط به فلز لیتیم است که در ساخت موشک به کار می‌رود. کارشناس ایتالیایی همچنین درباره انفجار بندر بیروت لبنان گفت «آنچه طی این حادثه اتفاق افتاده نگهداری موقت سلاح در بندر بوده که به اعتقاد من طی آن ابتدا انفجاری متوسط رخ داده که باعث وقوع حریق در مخزنی شده که مقادیری مهمات در آن نگهداری می‌شد.»

هم‌زمان با این تحولات ماری کلود نجم وزیر دادگستری لبنان خواستار انجام تحقیقات بین‌المللی درباره این فاجعه «غیرقابل بخشش» شد.

او بر خلاف نظر دولت که تا کنون انجام هر نوع تحقیق بین‌المللی درباره این فاجعه را رد کرده است، بر انجام چنین تحقیقی تاکید کرد و در یک پیام توییتی نوشت: «فاجعه بندر یک جرم غیرقابل بخشش است. این حق مردم لبنان است تا حقیقت را بدانند و شدیدترین مجازات را برای آن‌هایی که مسئول این جنایت هستند، اعمال کنند. من چیزی کمتر از این را نمی‌پذیرم.» در ادامه این پیام توییتی آمده است: «من از اعزام کارشناسان بین‌المللی به این منطقه برای کشف حقیقت استقبال می‌کنم. هیچ‌کس در این پرونده، فرای هر موقعیتی که دارد، مصون نیست.»

بی‌تردید عوارض و عواقب انسانی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، روانی و بهداشتی این فاجعه مدت‌ها دامن مردم لبنان را خواهد گرفت. با وجود این که ویروس کرونا مردم لبنان را مانند سایر کشورهای جهان به تک آورده است اکنون با این انفجار فضای لبنان به‌ویژه بیروت، به‌شدت آلوده است.

تنها چند روز قبل از انفجار بیروت، تنش بر روی مرزهای اسرائیل و لبنان افزایش یافته بود. ارتش اسرائیل طی عملیاتی یکی از اعضای شبه نظامی حزب‌الله را در خاک سوریه به قتل رسانده بود. رهبر حزب‌الله لبنان وعده انتقام داده بود و به‌همین خاطر تا همین امروز، نیروهای ارتش اسرائیل در شمال این کشور و نزدیک مرزهای لبنان در حالت آماده‌باش به‌سر می‌برند. اما به‌نظر می‌رسد انفجار بیروت احتمالاً خیال رهبران اسرائیل و فرماندهان نظامی این کشور را تا حدودی آسوده کرده باشد، زیرا که آن‌ها می‌دانند که اکنون حزب‌الله لبنان تا چه اندازه نگران و مشغول به آوارهای برجای مانده و ترکش‌های انفجار بیروت است.

از سوی «سوسن الشاعر» مقاله‌نویس روزنامه الوطن بحرین، در موضع‌گیری معاندانه مسبب این انفجار را حکومت اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان معرفی کرد و در یادداشتی در صفحه توییت خود آن‌ها را مورد هجوم قرار داد.

الشاعر با باز نشر یک کلیپ ویدیویی قدیمی از سخنان سید حسن نصرالله دبیرکل حزب‌الله لبنان در سال ۲۰۱۹ که در آن استفاده از بندر بیروت برای انتقال سلاح به مقاومت را به‌شدت انکار می‌کند، نصرالله را دروغ‌گو خوانده و در نتیجه‌گیری، تاکید می‌کند که انفجار اخیر بیروت در یک مخزن اسلحه متعلق به حزب‌الله اتفاق افتاده است.

او همچنین نوشت: «لبنان و لبنانی برای نصرالله اهمیتی ندارند، آنچه برای او مهم است رضایت سرور ایرانی‌اش است که نتیجه آن ۱۰۰ کشته و ۴۰۰۰ زخمی شده است، آیا خامنه‌ای سیراب شده یا هنوز نان او خشک است؟»

این مقاله‌نویس افزود: «اگر هوشیاری و همت نیروهای امنیتی بحرین نبود در بحرین هم شاهد انفجار مشابهی بودیم چرا که انبار کردن اسلحه در مناطق مسکونی عادت ایران است! همان‌طور که در سپتامبر سال ۲۰۱۵ انباری در بحرین کشف و ضبط شد.»

الشاعر اضافه کرد: «به لبنان رحم کنید! هزاران بار آن را کشتید و کک‌تان نگزید! قتل چندین نفر دیگر سیراب‌تان می‌کند؟! لعنت به ایران و عواملش که زیباترین کشور عربی را منهدم کردند.»

به‌گفته استنادار بیروت ۳۰۰ هزار نفر بی‌خانمان شده‌اند. خسارت‌ها بیش از سه میلیارد دلار تخمین زده می‌شود. ۸۵ درصد از غلات مورد نیاز کشور در سیلوهای بندر بیروت ذخیره شده بود. آن هم از بین رفت. لبنان کمتر از یک ماه آذوقه و غلات دارد.

سیلوهای ذخیره گندم و غلات پس از انفجار بزرگ بیروت (Photo by STR / AFP)

موج انفجار به قدری گسترده بود که تا شعاع چند کیلومتری بندر بیروت را ویران کرد. شیشه پنجره‌ها شکست، درها از جا کنده شد، برخی خودروها به بالای بام ساختمان‌ها پرتاب شدند. محله مسیحی‌نشین اشرافیه بیشترین صدمه را متحمل شد. در محله تفریحی جمایزه ساختمان‌های بلندمرتبه در اثر موج انفجار فرو ریختند. لرزش انفجار در قبرس هم احساس شد. دولت لبنان روز چهارشنبه ۱۵ مرداد دو هفته حالت فوق‌العاده اعلام کرده و دستور داد که همه مسئولان بندر بیروت تا زمان مشخص شدن ابعاد انفجار و عوامل آن، در بازداشت خانگی قرار داشته باشند. بندر بیروت از مرکز شهر فقط یک و نیم کیلومتر فاصله دارد. خانه‌ها تا شعاع ۱۰ کیلومتری محل انفجار تحت تاثیر قرار گرفتند. ویرانی به حدی است که می‌توان گفت از بندر بیروت زمین سوخته‌ای به جای مانده است. جمال ایتانی، شهردار شهر بیروت درباره ابعاد انفجار گفت:

«انفجار مانند زمین‌لرزه بود که به بیروت و تمام لبنان خسارت زد. این انفجارها اقتصاد بیروت را هم مختل خواهند کرد، زیرا بسیاری از کسب و کارها به شدت آسیب دیده‌اند و برای شروع مجدد به سرمایه‌گذاری‌های جدید نیاز خواهند داشت.» شهردار بیروت در ادامه سخنانش در جمع خبرنگاران درباره چشم‌انداز بازسازی بندر بیروت گفت: «ما به علت قربانیان این انفجار و تخریب‌های ناشی از آن به شدت متاسف هستیم. اما قطعاً شهر را بازسازی خواهیم کرد و شاید یک سال برای بازسازی زمان نیاز داشته باشیم.»

بندر بیروت روزانه با ۳۰۰ بندرگاه جهانی در ارتباط بود و هر سال حدود سه هزار و ۱۰۰ کشتی در این بندر پهلو می‌گرفتند. بیش از ۷۰ درصد حجم کالاهای مورد نیاز از جمله غذا، مواد اولیه، دارو و ابزارهای برقی از این بندر وارد لبنان می‌شد. در این بندر سیلوهای گندم و یک منطقه آزاد به مساحت بالغ بر ۸۱ هزار متر مربع وجود داشت. انبارهای بزرگی در این مکان وجود داشت. سیستم حمل و نقل داخلی لبنان نیز به این بندر وابسته بود: کالاها از این بندر به بیروت و از آنجا به سایر مناطق لبنان منتقل می‌شد. این بندر محوری بود که نمی‌توان از آن بی‌نیاز شد.

لبنان به سبب بحران اقتصادی و همچنین همه‌گیری ویروس کرونا تضعیف شده است. تا پیش از وقوع این فاجعه، پول ملی لبنان بیش از ۸۵ درصد از ارزش خود را از دست داده بود. ۴۵ درصد از شهروندان لبنانی زیر خط فقر زندگی می‌کنند. نرخ بیکاری در این کشور بیش از ۳۵ درصد است. با توجه به آنکه سیلیوهای غلات از بین رفته‌اند قطعاً لبنان در ماه‌های پیش روی به کمک‌های انسانی نیاز خواهد داشت. لبنان برای غلبه بر این مشکلات به ۲۰ میلیارد دلار کمک‌های جهانی نیاز دارد.

اجلاس پاریس ۴ (سیدر) با حضور نمایندگان ۳۷ کشور و ۱۴ سازمان بین‌المللی در آوریل - فروردین سال جاری برگزار شد. در این اجلاس بانک جهانی و چندین نهاد مالی اعلام کردند اگر اصلاحات سیاسی و اقتصادی در لبنان عملی شود، حدود ۱۰ میلیارد دلار به‌شکل وام و یا اهدای مالی به لبنان کمک خواهند کرد. بانک سرمایه‌گذاری اروپا (EIB) متعلق به کشورهای عضو اتحادیه اروپا ۸۰۰ میلیون دلار، صندوق کویتی برای توسعه اقتصادی کشورهای عربی ۷۰۰ میلیون دلار، بانک اروپایی بازسازی و توسعه (EBRD) معادل ۱/۱ میلیارد دلار برای شش سال، و صندوق عربی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی (FADES) یک میلیارد دلار از این مبلغ را به‌عهده گرفتند.

دولت حسان دیاب طرح پنج ساله نجات اقتصادی برای حل بحران بدهی‌های ارزی، پایین آمدن میزان بیکاری، تقویت ارزش پول ملی و سیستم بانکی را ارائه داده است. این برنامه اما در گروهی حمایت صندوق بین‌المللی پول است.

وضعیت دشوار اقتصادی، کاهش ارزش پول ملی و از بین رفتن انبار غلات بندر بیروت، زندگی و معیشت مردم این کشور را بیش از گذشته دشوار کرده است. این در حالی است که این کشور طی ماه‌های گذشته صحنه تظاهرات متعدد در اعتراض به فساد حاکمان و نحوه مدیریت کشور بوده است.

«مثل بیمارانی که هیروشما بود»، «بدتر از سونامی بود»، «آخرالزمان بود»، فرماندار لبنان از «فاجعه» گفت و گریست... و کسی هم در میان ویرانه‌ها از روبه‌روی دوربین گذشت و زیر لب گفت: «این کشور نفرین شده است.»

در آستانه سال ۲۰۲۰، میشل عون، رئیس‌جمهور لبنان، ابراز امیدواری کرده بود که کابینه حسن دیاب «بحران» را پشت‌سر بگذارد. با شیوع کرونا اما بحرانی به بحران‌های قبلی اضافه شد. در آوریل، در خبرها آمد که نیمی از جمعیت لبنان زیر خط فقر

زندگی می‌کنند. در ژوئن، لیره لبنان ۷۰ درصد ارزشش را (نسب به ۷ ماه قبل) از دست داد و نرخ تورم هم به ۸۹/۷ درصد رسید. علاوه بر این‌ها، کمبود سوخت و قطعی‌های طولانی‌مدت و مکرر برق... و ناگهان هذا دو انفجار پی‌درپی. وضعیت دشوار اقتصادی، کاهش ارزش پول ملی و از بین رفتن انبار غلات بندر بیروت، زندگی و معیشت مردم این کشور را بیش از گذشته دشوار کرده است. این در حالی است که این کشور طی ماه‌های گذشته صحنه تظاهرات متعدد در اعتراض به فساد حاکمان و نحوه مدیریت کشور بوده است.

همچنین به دلیل انهدام سیلوهای ذخیره غلات، کشور در آستانه گرسنگی هم قرار گرفته است. مردم خشمگین بیروت خواهان پاسخ‌گویی مسئولان کشورشان هستند.

شدت انفجار بندر بیروت بنا به اعلام مرکز لرزه‌نگاری آلمان معادل زمین‌لرزه‌ای به بزرگی ۳/۳ ریشتر بوده و نواحی منطقه را لرزاند.

میشل عون رییس‌جمهوری لبنان عصر جمعه ۷ اوت ۲۰۲۰ تاکید کرد که نخستین موضوعی که باید در ارتباط با انفجار بندر بیروت مورد بررسی قرار بگیرد، بررسی این امر است که آیا این انفجار بواسطه دخالت عامل بیرونی مثل موشک یا بمب بوده یا این که ناکارآمدی و اهمال مسئولان، علت این انفجار بوده است.

عون در ملاقات با خبرنگاران با اشاره به این که انبارشدن این حجم از نیترات آمونیوم به مدت ۶ سال در انبار شماره ۱۲ گمرک لبنان، موضوعی که باید بررسی شده و مسئولان آن مورد بازخواست قرار بگیرند، گفت: تحقیقات در مورد این امر از مسئولان انبار کالاهای در بندر بیروت شروع شده و ادامه دارد.

رییس‌جمهوری لبنان در خصوص بررسی این احتمالات عنوان نمود که در ملاقات روز گذشته خود با امانوئل مکرون از وی خواسته که در امر اجرای این تحقیقات، کمک‌های لازم از سوی فرانسه و جهات بین‌المللی نظیر عکس‌های ماهواره‌ای در اختیار لبنان قرار بگیرد تا روشن گردد آیا عاملی بیرونی باعث بروز این انفجار شده است یا نه.

فادی عقیقی سرپرست و نماینده دولت لبنان نزد دادگاه نظامی این کشور پنج‌شنبه ۶ اوت ۲۰۲۰ اعلام کرد ۱۶ نفر از کارمندان بندر بیروت به منظور بازجویی و انجام تحقیقات در ارتباط با انفجار بزرگی که به کشته شدن ۱۴۹ تن و مجروح شدن نزدیک به ۵۰۰۰ نفر دیگر شده، بازداشت شدند.

به گزارش خبرگزاری‌ها فادی عقیقی در بیانیه‌ای توضیح داد که «تاکنون در ارتباط با این پرونده از بیش از ۱۸ نفر از مسئولان شورای اداری بندر بیروت، اداره گمرک، مسئولان کارهای تعمیر و نگهداری و مجریان این اعمال در انبار شماره ۱۲ جایی که بیش از ۲۷۵۰ تن از ماده نیترات آمونیوم اضافه بر مواد بسیار قابل اشتعال و کابلهایی برای انفجار کند نگهداری می‌شده، بازجویی شده است.» او هم چنین توضیح داد که «۱۶ نفر از این افراد بازداشت شده همچنان تحت بازجویی هستند.»

بانک مرکزی لبنان پیش‌تر پنج‌شنبه حساب‌های بانکی رییس بندر بیروت و رییس اداره گمرک‌های لبنان و ۵ نفر دیگر را در پی انفجار بندر پایتخت لبنان و با استناد به سندی سری از کمیته تحقیقات ویژه بانک مرکزی این کشور، مسدود کرده است.

در این راستا هیات تحقیقات ویژه بانک مرکزی لبنان طی حکمی حساب‌های بانکی حسن قریطم مدیر کل بندر بیروت، شفیق مرعی مدیرکل سابق گمرکات لبنان، بدری ضاهر مدیر کل اداره گمرکات، نایلا الحاج مدیر شرکت مشاوران نظار بر اعمال تعمیر و نگهداری در بندر بیروت، میشل نحول مدیر پروژه‌های اداره بندر بیروت، جورج ضاهر و نعمه البراکس ناظران اول اداره مانیفست را مسدود اعلام کرده است.

به‌گزارش خبرگزاری رسمی لبنان معترضان تلاش کردند از موانع موجود بگذرند و وارد ساختمان پارلمان شوند که مأموران امنیتی وارد عمل شدند. معترضان با آتش زدن زباله‌ها و بیلبوردها و همچنین با پرتاب سنگ با مأموران درگیر شدند. مأموران امنیتی هم با پرتاب گاز اشک‌آور تلاش کردند معترضان را پراکنده کنند. معترضان انفجار بندر بیروت که نیمی از شهر و شاه‌رگ اقتصادی لبنان را منهدم کرد ناشی از بی‌کفایتی دولت و فساد اقتصادی می‌دانند.

انفجار بیش از ۲۷۵۰ تن نیترات آمونیوم در انبار شماره ۱۲ بندر بیروت به‌گفته شهروندان معترض لبنان نشان دهشتناک دیگری از ناکارآمدی، بی‌تدبیری و به‌ویژه فساد ریشه دوانده در نهادهای سیاسی و اداری این کشور است. بروز این رویداد تکان‌دهنده بر بستر بحران شدید اقتصادی و بی‌اعتمادی گسترده عمومی نسبت به سران و مقامات دولتی و رهبران سیاسی، مردم را شدیداً خشمگین ساخته است. مقامات کشور به امید خاموش کردن زبانه اعتراضات و ناخرسندی‌ها، ظاهراً جست‌وجو و مجازات «دست اندرکاران انبار کردن» مواد یادشده را دنبال می‌کنند.

یک روز پس از دو انفجار پیاپی در لبنان که دست‌کم ۱۳۷ کشته و نزدیک به ۵۰۰۰ زخمی به بار آورد، یک تحقیق قضایی از سوی دادگستری و یک تحقیق امنیتی به خواست دولت به جریان افتاده است تا مسئولیت‌ها را در انبارکردن نزدیک به سه هزار تن مواد قابل انفجار بدون به اجرا گذاشتن تمهیدات ایمنی و احتیاطی روشن کند و الزامات حقوقی مجازات آنان را فراهم آورد. دولت پیش از آغاز تحقیقات، با سپردن منطقه بندری بیروت به ارتش، دستور مسدود کردن آن را صادر کرد و فرمان داد مسئولان انبارها بازداشت شوند. در باره این‌که افراد بازداشت شده چه شمار و چه کسانی هستند تا کنون اطلاعی منتشر نشده است.

تشکیل یک کمیسیون تحقیقاتی به ریاست نخست وزیر و آغاز دو تحقیق امنیتی و قضایی با این حال در نظر بسیاری از لبنانی‌ها بیش از آن‌که با هدف پرده برداشتن از رازهای پشت پرده و فاش کردن فسادها و مسئولیت‌ها انجام گرفته باشد به منظور «رد گم کردن» و پنهان ساختن «حقایق ناگفتنی» به اجرا گذاشته شده است.

یکی از ساکنان بیروت به رسانه‌ها گفته است به سختی باور دارد که «این همه تاکید بر انبار شماره ۱۲ برای سکوت در باره انبار دیگری است که حزب‌الله در آن سلاح‌های خود را پنهان کرده است.»

او می‌گوید: «در لبنان آنچه در مرزهای کشور می‌گذرد و آنچه در بندرهای ما جریان دارد در اختیار دولت نیست و اگر حزب‌الله سلاح‌ها و مهمات خود را در بندر بیروت پنهان کرده است از آن‌روست که از یک‌سو دولت بر آن‌ها حاکمیتی ندارد و از سوی دیگر اسرائیل جرئت بمباران آن‌ها را در نزدیکی محلات مسکونی به خود نمی‌دهد.»

او این چنین بر این باور است که حادثه انفجار، رویدادی اتفاقی نبوده است. بسیاری سوگند می‌خورند که خود پیش از انفجار هواپیماهایی را در آسمان دیده‌اند.

این باور و دست‌کم بی‌اعتمادی کامل شهروندان به مقامات کشور را یادآوری می‌کند و انجام یک تحقیق بین‌المللی و مستقل را تنها راه دست یافتن به حقیقت می‌داند.

فواد سینوره، سعد حریری و تمام سلام، در بیانیه مشترکی خواستار ارجاع تحقیقات به سازمان ملل و یا اتحادیه عرب شدند تا «دلایل وقوع فاجعه‌ای که اعتماد شهروندان به دولت را به کلی فرو ریخته است به شکل مستقل جست‌وجو و آشکار شود.»

هادی ابوالحسن، نماینده مجلس از ائتلاف دموکراتیک نیز تاکید می‌کند که «هیچ اعتمادی» به نتایج تحقیقات اعلام شده از سوی مقامات «جنایت‌کار» کشور ندارد. او با انتشار یک تونیت نظام حاکم را یک «رژیم سیاسی فاسد که جز مصیبت و فاجعه حاصلی ندارد» توصیف کرد و خواستار انجام یک «تحقیق مستقل» شد. در همین حال، سندیکا‌های کادر درمانی کشور نیز که روز چهارشنبه در محل نظام پزشکی اجتماع کرده بودند همین خواست را ارائه کردند.

محمد فهمی، وزیر کشور در پاسخ به خبرنگاری که با اشاره به این خواست‌ها در باره انجام یک تحقیق بین‌المللی پرسش کرده بود، گفت «ما خود از کلیه صلاحیت‌های لازم به این منظور برخورداریم.»

بی‌اعتمادی مردم به مقامات چنان بالاست که بسیاری بر این باورند که دولت با تشکیل کمیسیون تحقیقات و انجام تحقیقات قضایی در صدد تحمیل روایت مورد نظر خود از چگونگی وقوع این انفجار است. این روایت از نظر آنان همان‌ست که مدیرکل بندر آن را نقل کرده است.

ژنرال بازنشسته «خلیل حلو» می‌گوید که این روایت به سادگی می‌تواند به «گزینه رسمی دولت تبدیل شود، زیرا خوشایند همه طرفین تشکیل‌دهنده حکومت است.» او تاکید می‌کند که خود بدان باور ندارد و دو نظریه دیگر را برمی‌شمارد. نخستین آن‌ها «یک اقدام خرابکارانه از سوی یکی از سرویس‌های امنیتی با آگاهی کامل به وجود این محموله است» و هدف آن البته هنوز روشن نیست و با کنکاش بی‌شتر می‌توان در باره آن به نتایجی دست یافت. فرضیه دیگر بمباران انبار «از سوی اسرائیل یا کشور ثالثی است» که در این زمینه نیز با انجام تحقیقات بیشتر می‌توان به نتایج دقیق‌تری دست یافت. او یادآوری می‌کند که افراد بسیاری از شنیدن صدای عبور هواپیما و حتی دیدن آن سخن گفته‌اند. ژنرال «خلیل حلو» تاکید می‌کند که او در فقدان اسناد و مدارک قانع‌کننده قصد بها دادن به یکی از سه فرضیه مطرح شده را ندارد، اما یادآوری می‌کند که نباید هیچ‌یک از آن‌ها را نادیده گرفت.

کمیسیون تشکیل شده به ریاست نخست وزیر باید تحقیقات خود را در پنج روز به انجام برساند و نتیجه آن را اعلام دارد. «خلیل حلو» این مهلت «نشان جهالت کامل» می‌داند و می‌گوید «مسئولان سیاسی با تعهد به روشن کردن چگونگی وقوع این فاجعه در پنج روز، دقیقاً خود را در موقعیتی غیرقابل دفاع قرار می‌دهند.»

برخی از حال بر این باورند و تاکید می‌کنند که از این تحقیقات نتایجی که خود می‌خواهند به دست خواهد آمد.

بازپرسان تحقیق قضایی و بازجویان تحقیق امنیتی باید به این پرسش اساسی پاسخ گویند که چگونه این مقدار عظیم از یک ماده قابل انفجار و خطرناک به مدت شش سال در مکانی تا این اندازه پر خطر و در شرایطی این چنین ناپایدار انبار شده، به‌ویژه چنان‌که «بدری ضاهر»، مدیرکل گمرکات لبنان، تایید کرده، انبار ترقه‌جات و فشفشه نیز در کنار آن قرار داشته است.

بر اساس گزارش یک نشریه تخصصی حقوق دریایی، کشتی باربری «روسوس» با پرچم ملداوی که با ۲۷۵۰ تن نیترات آمونیوم در تاریخ ۲۳ سپتامبر ۲۰۱۳ بندر باتومی در گرجستان را به سوی بندر «بیرا» در موزامبیک ترک کرده بود، به دلیل نقص فنی موتور در بیروت پهلو گرفت و بازدید انجام گرفته از کشتی نشان داد که حرکت آن پر خطر خواهد بود. صاحب آن، «ایگور گرچوشکین» سرمایه‌دار ورشکست شده روس، کشتی را رها کرد، کرایه‌کنندگان کشتی به دنبال محموله آن نیامدند و بنسنان‌کاران نیز که سه قرار قضایی توقیف آن را به دست آورده بودند، سودی در پیگیری ماجرا ندیدند.

دادگستری لبنان با توجه به خطراتی که محموله کشتی در برداشت، در سال ۲۰۱۴ دستور تخلیه آن را صادر کرد و ۲۷۵۰ تن نیترات آمونیوم به انبار شماره ۱۲ بندر بیروت انتقال یافت و ... شش سال بعد در روز سه‌شنبه ۴ اوت - ۱۴ مرداد بخش بزرگی از پایتخت لبنان را ویران کرد.

بدری ضاهر، مدیرکل گمرکات لبنان، از دو روز پیش به این سو یادآوری می‌کند که سازمان وی از همان هنگام تا کنون شش بار با نگارش نامه خطرناک بودن این محموله را به دستگاه قضایی گوشزد کرده و خواستار اخذ تصمیمی برای انتقال آن به خارج از کشور شده، اما در این زمینه هرگز پاسخی دریافت نکرده است.

نتایج تحقیقات اولیه به گفته مدیرکل بندر بیروت نشان می‌دهد که بی‌احتیاطی یک کارگر جوشکار هنگام مرمت یکی از درهای انبار شماره ۱۲ بارقه بر اطراف پراکنده و آتش بر خاسته از آن نخست به انبار ترقه‌جات و فشفشه زده و سپس زنجیروار این انبار را در بر گرفته و آن انفجار سترگ ویران‌گر را آفریده است.

حسن قریطم، مدیرکل بندر بیروت، در گفت‌وگو با روزنامه «لوریان لو ژور» چاپ بیروت می‌گوید که سازمان وی در این زمینه «دستور دادگستری کشور را به اجرا گذاشته است که اخیراً برای محافظت محموله موجود در انبار از خطر تخریب و سرقت، خواستار بستن روزنه پدیدار شده بر درب انبار شده بود.»

او از انتشار اسنادی که سازمان گمرکات برای تاکید بر بی‌توجهی دستگاه دادگستری به خطر نگهداری این محموله در اختیار رسانه‌ها قرار داده است ابراز تاسف کرده و گفته است «انتشار این مدارک برای دفاع از خود و انداختن طوق مسئولیت بر گردن دیگران است.»

او در دفاع از خود می‌گوید «این محموله در انبار ویژه‌ای تحت نظر یک نماینده دادگستری قرار داشت بی‌آن‌که سازمان بنادر اختیاری در باره آن داشته باشد.»

مدیرکل گمرکات نیز تاکید می‌کند که سازمان وی بر محموله یاد شده نظارتی نداشته است و انبارها زیر نظر سازمان مدیریت بندر قرار دارد که وابسته به وزارت «ترابری و فوائد عامه» است. سازمان گمرکات زیر نظر وزارت دارائی قرار دارد. به‌گفته یکی از روزنامه‌نگاران آگاه به مناسبات نیروهای سیاسی و جوامع مذهبی در لبنان، در این ماجرا هر یک از سازمان‌ها در جهت دفاع از خود، از وزارت متبوعه خود و نیز نیروی سیاسی حاکم بر آن وزارت تلاش می‌کند. دادستان دیوان عالی کشور، غسان عویدات، روز چهارشنبه از بازپرسان مسنول تحقیق در این باره خواست «کلیه گزارش‌ها و مدارک مربوط به انبار کردن مواد آتش‌زا در انباری که در آن انفجار رخ داده است» را به وی تسلیم دارند و «مسنولان انبار کردن و محافظت از این مواد و نیز کسانی که وظیفه نگه‌داری انبار بر دوش آن‌ها بوده است» را شناسایی و به وی معرفی کنند.

شش سال پیش کاپیتان این کشتی باری در مصاحبه با روزنامه‌نگاران روس گفته بود که بعد از توقیف محموله کشتی در بندر بیروت، مالک، شخصی به نام ایگور گرچوشکین کشتی را ترک کرد. خدمه کشتی در نامه‌ای به روزنامه‌نگاران اطلاع داده بودند که کشتی با محموله نیترات آمونیوم در واقع یک بمب متحرک بود و خدمه کشتی عملاً به گروگان گرفته شده بودند.

خدمه کشتی، اوکراینی بودند و مسنولان لبنانی بعد از حدود یک سال، بعد از مصادره محموله کشتی آن‌ها را آزاد کردند. بوریس پروکوشف، کاپیتان کشتی چهارشنبه ۵ اوت - ۱۵ مرداد در مصاحبه‌ای گفت صرفاً به این دلیل که مالک هزینه بندرگاه را نپرداخته بود مسنولان لبنانی کشتی باری را توقیف کرده بودند.

رویترز گزارش داده است که بازرسان شش ماه قبل از وقوع انفجار مهیب، به مسنولان هشدار داده بودند که اگر محموله به محل دیگری منتقل نشود احتمال دارد کل بیروت را نابود کند.

در این میان سازمان عفو بین‌الملل با انتشار بیانیه‌ای خواهان مشارکت بین‌المللی در تحقیقات مربوط به علت انفجار بندر بیروت شد. عفو بین‌الملل همچنین از جامعه جهانی خواست در این شرایط دشوار لبنان را تنها نگذارد.

دخالت‌های خارجی لبنان را به لبه پرتگاه فروپاشی کشانده و اکنون با بحران جدید وضعیت این کشور بحرانی‌تر شده است. از زمانی که حکومت عثمانی در معرض فروپاشی قرار گرفت، فرانسه قیمومیت لبنان را به‌دست گرفت. ساختارهای فرانسوی و زبان و فرهنگ فرانسوی به سرعت در لبنان گسترش یافت و بیروت لقب «پاریس خاورمیانه» را گرفت. زمانی که لبنان دچار جنگ داخلی و دو دستگی شد، فرانسه ناچار بود که تنها از یکی از گروه‌ها حمایت کند و آن نقش قیم و چتر گسترده بر روی نیروهای مختلف نبود. وضعیت بعدها بدتر هم شد و حتی اردوگاه مسیحیان لبنان که به‌صورت تاریخی به پاریس تکیه داشتند، دچار از هم گسیختگی شدند و کشورهای تازه‌ای برای ایجاد نفوذ در لبنان به وجود آمدند؛ عربستان، ایران، سوریه و البته ایالات متحده.

امانوئل ماکرون در جریان سفر یک روزه خود به لبنان پس از انفجار مهیب روز سه‌شنبه بیروت ضمن ابراز همدردی با خانواده‌های قربانیان حادثه گفت فرانسه خود را متعهد به کمک به مردم لبنان می‌داند.

به‌گزارش رویترز امانوئل ماکرون همچنین در جریان سفر خود با نمایندگان تمامی گروه‌های سیاسی از جمله حزب‌الله تحت حمایت حکومت اسلامی ایران، دیدار کرد. او از حزب الله خواست منافع لبنان را بر منافع ایران ترجیح دهد و از نفوذ خود برای فشار بر دولت جهت انجام اصلاحات استفاده کند.

ماکرون همچنین در یک کنفرانس خبری خواستار انجام یک تحقیق بین‌المللی درباره منشأ انفجار شد و در همین حال تاکید کرد که مقامات لبنان باید در برابر خواسته اصلاحات از سوی مردم دست به اقدامات ضد فساد بزنند.

رئیس‌جمهور فرانسه در کنفرانس مطبوعاتی خود گفت که یک نقشه راه برای انجام اصلاحات اضطراری را روی مقامات لبنانی گذاشته است تا کمک‌های میلیاردی جامعه جهانی در اختیار دولت لبنان قرار بگیرد. او اضافه کرد که در ماه سپتامبر به لبنان باز خواهد گشت تا نحوه اجرای تغییرات را پیگیری کند.

او گفت: «اگر اصلاحات صورت نگیرد، لبنان به غرق شدن ادامه خواهد داد. آنچه این‌جا مورد نیاز است تغییرات سیاسی است. این انفجار باید شروعی برای عصری جدید باشد.»

او گفت لازمه اعطای کمک‌ها «حکمرانی شفاف» در لبنان است و نخست باید اطمینان حاصل شود که کمک‌ها به‌دست مردم، سازمان‌های مردم‌نهاد و گروه‌های خیریه می‌رسد و نه نخبگان حاکم که به فساد و سوءمدیریت متهم هستند.

ماکرون در ادامه تاکید کرد که یک نظارت شفاف و روشن بر روی این کمک‌ها خواهد بود تا هیچ‌گونه راهی برای تقلب وجود نداشته باشد. او گفت که سازمان ملل و بانک جهانی نقش اساسی در این مورد بازی خواهند کرد.

فرانسه در دوران دو جنگ لبنان، کمک‌هایی به این کشور کرده بود و در همین چارچوب در سال ۲۰۱۸ نیز کنفرانسی برای جمع‌آوری کمک‌های بین‌المللی به این کشور برگزار کرد. در آن زمان قرار شد تا ۱۱ میلیارد دلار به لبنان کمک شود به شرطی که این کشور گفت‌وگوهای با صندوق بین‌المللی پول برای نحوه نظارت بر هزینه آن داشته باشد. گفت‌وگوهایی که تاکنون محقق نشده است.

ماکرون همچنین در اقامتگاه سفیر فرانسه در بیروت، جایی که صد سال پیش ژنرال فرانسوی تاسیس دولت لبنان را اعلام کرده بود، گفت این دیگر مسئولیت فرانسه نیست تا به رهبران لبنان بگوید چه کار باید بکنند، اما فرانسه می‌تواند برای انجام اصلاحات فشار بیاورد.»

او افزود: «من تضمین می‌کنم که این کمک‌ها در دستان فاسد قرار نخواهد گرفت.» ماکرون با اشاره به دیدارهایش با مقام‌های لبنانی گفت: «من خیلی صریح و رک بودم و در مقابل از دولت‌مردان لبنان انتظار پای‌بندی به تعهدات‌شان را دارم.»

حداقل یک شهروند فرانسه در میان کشته‌شدگان حادثه انفجار بیروت قرار دارد و ۲۴ شهروند دیگر در میان زخمی‌شدگان به چشم می‌خورند که حال سه نفر از آنان وخیم اعلام شده است.

در ۲۴ ساعت گذشته بیش از ۵۷ هزار نفر از شهروندان لبنانی با امضای طوماری، خواستار آن شدند که لبنان بار دیگر و دستکم برای ۱۰ سال آینده، تحت حاکمیت فرانسه قرار بگیرد.

در گزارش جمعه ۷ اوت سایت «اسکان نیوز» آمده است که در این طومار اعلام شده است که «ناتوانی کامل دولت لبنان در مدیریت کشور و تامین امنیت آن»، مردم را کاملاً خسته و ناامید کرده است.

در متن این طومار آمده است: «لبنان با داشتن سیستمی ناکارآمد و فاسد، آخرین نفس‌های خود را می‌کشد. ما معتقدیم برای ایجاد یک حکومت سالم و بادوام، ضروری است که لبنان بار دیگر به کنترل فرانسه درآید.»

در این طومار به فعالیت‌های شبه‌نظامیان و سازمان‌های تروریستی در لبنان نیز اشاره شده و در ادامه آمده است: «از زمانی که فرانسه این کشور را ترک کرده، لبنان فقط در حال غرق شدن است و همواره دچار جنگ داخلی، بحران اقتصادی و سیاسی و درگیری‌های مرزی بوده است.»

شایان ذکر است که لبنان به مدت ۲۳ سال تا سال ۱۹۴۳ میلادی، تحت قیمومیت فرانسه بود.

امضای این طومار در زمانی آغاز شد که امانوئل ماکرون، رئیس‌جمهوری فرانسه پنج‌شنبه ۶ اوت طی سفری چند ساعته برای اعلام حمایت خود از مردم بحران‌زده این کشور، وارد بیروت شده بود.

حکومت اسلامی ایران کشور دیگر منطقه است که نمی‌توان جایگاه آن را در لبنان نادیده گرفت. ایران توانسته است از حزب‌الله یک پایگاه مستحکم برای نفوذش بسازد. این نفوذ اما منحصر به بیروت نیست. ایران از حزب‌الله کمک می‌گیرد تا موضوع حکومت سوریه را تقویت کند، تا نفوذ بیشتری در جریان‌های سیاسی لبنانی پیدا کند و البته حزب‌الله لبنان کنترل مرزهای لبنان و اسرائیل را در اختیار دارد با یک زرادخانه موشکی اهدایی حکومت اسلامی ایران.

ایران در گیر و دار اقتصاد بحران‌زده خود در پی تحریم‌ها و سیاست «فشار حداکثری» واشنگتن است. تحریم‌ها اما با بحران کرونا و البته سوءمدیریت‌ها در ایران دست‌به‌دست هم داده تا وضعیت ایران سخت‌تر نیز شود. بنابراین، به‌نظر نمی‌رسد که ایران کشوری باشد که بتواند به لبنان کمک موثری همچون گذشته کند و گرچه نگرانی‌هایی از تزلزل موقعیت حزب‌الله و دولت مورد حمایت حزب‌الله در بیروت دارد، اما احتمالاً حکومت اسلامی ایران نگران قلعه خود در جنوب لبنان است.

یک ژنرال ارشد ارتش حکومت اسرائیل نوشته بود:

«موشک‌های ایران می‌توانند اسرائیل را به منطقه‌ای غیر قابل سکونت تبدیل کنند.»

ژنرال بریک مسنول پیشین بخش رسیدگی به شکایات ارتش حکومت اسرائیل، در مقاله‌ای تاکید کرد تهدیدات ناشی از توان موشکی ایران می‌تواند اسرائیل را به منطقه‌ای غیر قابل سکونت تبدیل نماید.

به گزارش خبرگزاری قدس (قدسنا)، وابسته به حکومت اسلامی ایران ژنرال يتسحاق بریک مسنول سابق بخش رسیدگی به شکایات ارتش «رژیم صهیونیستی» در مقاله اینترنتی اخیر خود که در وبلاگی با نام «تولید دانش» منتشر شده نسبت به تهدید ایران برای اسرائیل هشدار داده و بر تهدید ناشی از موشک‌های حزب‌الله متمرکز شده است.

او در این مقاله نوشته است: بر اساس اعلام منابع خارجی که از اعتبار بالایی برخوردار هستند حزب‌الله لبنان حدود ۱۳۰ هزار موشک در اندازه‌های مختلف در اختیار دارد و بیش از ۱۰۰ هزار فرزند از آن‌ها موشک‌های سنگین و با برد بلند هستند و از این میان تعدادی از آن‌ها نیز از موشک‌های نقطه‌زن محسوب می‌شوند که دقت آن‌ها از ۱ تا ۳۰ متر است.

این ژنرال اسرائیلی در خصوص برد موشک‌های حزب‌الله افزود: موشک‌های حزب‌الله از ۳۵۰ تا ۷۵۰ کیلومتر برد دارند و موشک ذوالفقار که بردی برابر ۷۵۰ کیلومتر دارد می‌تواند شهر ایلات اسرائیل را از مرزهای مشترک ترکیه و سوریه هدف قرار دهد.

بریک می‌افزاید: هیچ کشوری در جهان وجود ندارد که بتواند در برابر این حجم از موشک واکنش عملیاتی از خود نشان دهد، ۱۰۰۰ فروند موشک از این نوع کافی است تا اسرائیل به منطقه‌ای فاجعه‌آمیز تبدیل شود، این تنها بخش کوچکی از موشک‌هایی است که از ایران به سوی اسرائیل سرازیر خواهد شد. او در این باره می‌گوید: این یک تهدید وجودی جدید است، در این شرایط دیگر نیازی به ورود زمینی به اسرائیل نیست و تنها کافی اسرائیل با این تهدید به منطقه‌ای غیر قابل سکونت تبدیل شود. این ژنرال تاکید دارد وزارت جنگ اسرائیل اگر چه با تاخیر اما به این نتیجه رسیده که سامانه دفاعی گنبد آهنین هرگز نمی‌تواند با موشک‌هایی که سمت اسرائیل شلیک می‌شوند مقابله کند.

به گزارش رسانه‌های آلمان در روز جمعه ۷ اوت، نهادهای امنیتی این کشور زمانی که مشغول تحقیق درباره فعالیت‌های حزب‌الله لبنان در این کشور بودند، متوجه انبار نیترات آمونیوم این گروه در ایالت بایرن می‌شوند. به‌گفته سازمان امنیت داخلی آلمان، حزب‌الله لبنان در ایالت بایرن یک انبار نیترات آمونیوم داشته که در سال ۲۰۱۶ محتویات آن از آلمان خارج شده است. فعالیت حزب‌الله از ماه آوریل در آلمان ممنوع شده است.

عملیات پلیس آلمان علیه حزب‌الله لبنان، دورتموند، آوریل ۲۰۲۰

نهادهای امنیتی آلمان زمانی که مشغول تحقیق درباره فعالیت‌های حزب‌الله لبنان در این کشور بودند، متوجه انبار نیترات آمونیوم این گروه در ایالت بایرن می‌شوند. محتویات این انبار که «کلد پکس - Cold-Packs» نام داشته در سال ۲۰۱۶ از آلمان خارج می‌شود.

سازمان امنیت داخلی آلمان (اداره حفاظت از قانون اساسی) تصریح کرده که شواهدی مبنی بر مرتبط بودن انفجارهای روز سه‌شنبه بیروت با این انبار در آلمان وجود ندارد.

وزیر کشور آلمان، هورست زهوفر، در ماه آوریل سال جاری فعالیت حزب‌الله لبنان در آلمان را ممنوع اعلام کرد.

سازمان امنیت داخلی آلمان این گزارش را در پاسخ به پرسشی مطرح کرده که درباره گزارش کانال ۱۲ تلویزیون اسرائیل از این نهاد شده بود. بر اساس این گزارش تلویزیونی که بهار امسال بدون ذکر منبع منتشر شد، اداره امنیت خارجی اسرائیل، موساد، به نهادهای امنیتی آلمان اطلاع داده بوده که حزب‌الله لبنان در جنوب آلمان انبار نگهداری نیترات آمونیوم دارد.

وزارت کشور آلمان در پاسخ به احتمال وجود انبار نیترات آمونیوم در آلمان گفته است: «در این باره به دلیل حفاظت از مصالح عملیاتی نهادهای امنیتی نمی‌توانیم اظهار نظر کنیم.»

حزب لیبرال‌های آزاد FDP در پارلمان ایالتی بایرن درباره این گزارش سازمان امنیت با دولت بایرن تماس گرفته است. مارتین هاگن رییس فراکسیون این حزب در پارلمان ایالتی بایرن به خبرگزاری آلمان گفته است: «بایرن نباید به انبار مواد منفجره اسلام‌گرایان تبدیل شود.»

او همچنین از دولت خواسته به‌طور کتبی به این پرسش‌ها پاسخ دهد که آیا درباره این انبار در بایرن به مقامات دولتی اطلاع داده شده بود؟ آیا گفته شده بود که چنین انباری کشف شده و چه مقدار نیترات آمونیوم در آن انبار شده بوده است؟

یک سخنگوی وزارت داخلی بایرن به خبرگزاری آلمان گفته است: «ما هیچ اطلاعاتی در این زمینه نداریم.»

برخی رسانه‌های عربی منطقه همچون شبکه خبری العربیه متعلق به عربستان سعودی این ادعا را مطرح کردند که انفجار در یکی از انبارهای موشک حزب‌الله لبنان بوده است. روزنامه اسرائیلی هآرتص نیز در ابتدا چنین گمانه‌ای را مطرح، ولی سپس آن را از وبسایت خود حذف کرد. این ادعاها رد شده‌اند.

حزب‌الله خود در جنوب لبنان دارای چند بندر است و تاکنون همواره نیازهای خود حتی نیازهای تسلیحاتی و نظامی را از این بندار با خیالی آسوده و بی‌خطرتر از مسیرهای دیگر تامین کرده است.

اگر سخنرانی سال ۲۰۱۸ نتانیاهو در مجمع عمومی سازمان ملل را به خاطر بیاوریم، می‌بینیم که او تصویری از بندر بیروت را به رهبران دنیا نشان می‌دهد که نقاطی روی آن به ادعای این‌که انبارهای تسلیحاتی حزب‌الله هستند، مشخص شده است. این نگرانی وجود دارد که سناریوی بعد از ترور رفیق حریری در سال ۲۰۰۵ که فرصتی برای بروز دخالت‌های خارجی در لبنان شد، با بهره‌برداری از انفجار بیروت البته در ابعاد گسترده و خطرناک‌تر تکرار شود.

فضای سیاسی چند روز گذشته لبنان را می‌توان به آرامش نسبی قبل از توفان تشبیه کرد. ناامن سازی و ایجاد خلا سیاسی در این کشور به‌عنوان پروژه مشترک پیمان‌کاران داخلی، رقبای سیاسی و جریان‌های خارجی ضد لبنانی در دستور کار قرار گرفت که در مرحله نخست نتیجه‌ای نداشت.

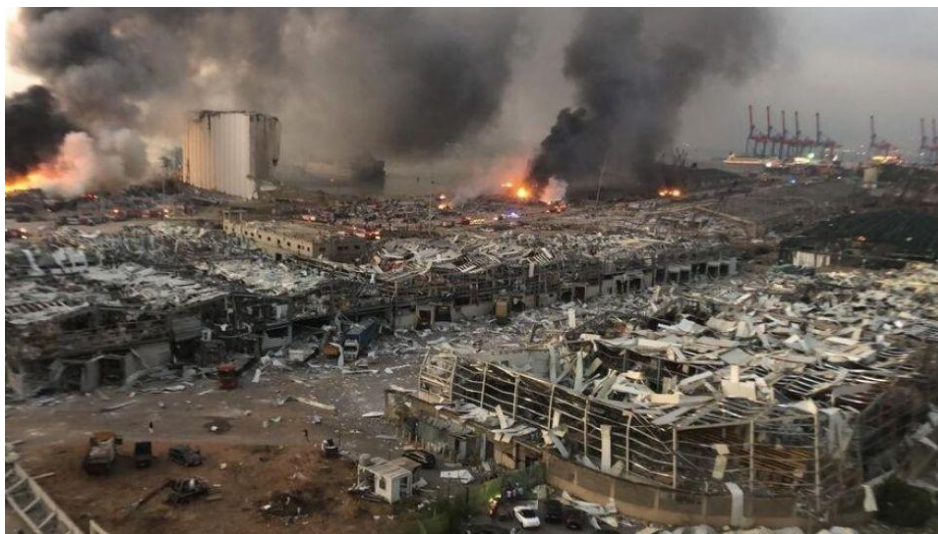
رسانه‌های عربی و آمریکایی در همان لحظه نخست انگشت اتهام را به سوی حزب‌الله نشانه رفتند اما باید گفت این موضوع نشان‌دهنده احتمال خرابکاری نیز هست.

این‌که آیا قرار است سناریویی مانند سناریوی ترور رفیق حریری نخست وزیر سابق لبنان رخ دهد که در سال ۲۰۰۵ کشته شد و ترور او زمینه خروج ارتش سوریه از مرزهای لبنان و سرزمین‌های اشغالی را فراهم کرد، پرسشی است که پاسخ آن در چند روز آینده از طریق رفتارهای دولت‌های درگیری در امور داخلی لبنان به‌دست خواهد آمد. البته دامنه این سناریوی جدید گسترده‌تر، عمیق‌تر و خطرناک‌تر است.

دادگاه ویژه برای لبنان که سازمان ملل از آن حمایت می‌کند و در لاهه مستقر است از ۹ سال پیش به پرونده ترور رفیق حریری رسیدگی می‌کرده است. در جریان این دادگاه ابتدا در سال ۲۰۱۱ چهار نفر از عوامل حزب‌الله لبنان که مورد حمایت حکومت اسلامی ایران است متهم شدند که در جریان یک بمب‌گذاری، حریری و ۲۱ نفر دیگر را به قتل رسانده‌اند. دادگاه در ادامه یک نفر دیگر از اعضای حزب‌الله به‌نام حسن المرعی را به‌عنوان متهم پنجم معرفی کرد. یکی از متهمان در این سال‌ها درگذشت. رفیق حریری که بین سال‌های ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۸ و همچنین ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴ نخست وزیر لبنان بود، در ۱۴ فوریه ۲۰۰۵ به قتل رسید.

این اتفاق که موجی از خشم را در لبنان ایجاد کرده بود با خروج نظامیان سوری پس از ۲۹ سال حضور نظامی این کشور در لبنان همراه شد.

فاجعه بیروت، تهران را هم تحت تاثیر قرار داد. غلامرضا جلالی، رییس سازمان پدافند غیرعامل کشور پنج‌شنبه ۱۶ مرداد گفت ضرورت دارد تا موضوع پدافند شیمیایی و خروج تاسیسات پرخطر از شهرها در دستور کار قرار گیرد. تنها در تهران سه انبار نفت شامل ری، شمال شرق و شمال غرب و نیز یک انبار گاز مایع وجود دارد.

در چنین وضعیتی یک عضو شورای شهر تهران اعلام کرد که به‌علت وجود انبار نفت در داخل بافت مسکونی شهران در تهران، فاجعه‌ای بزرگ‌تر از بیروت در کمین این شهر است.

مجید فراهانی، پنج‌شنبه ۶ اوت ۲۰۲۰ در صفحه اینستاگرام خود در این باره نوشت: «حتما در اقصی نقاط گمرک‌های رسمی و یا اسکله‌های غیررسمی، در مناطق ویژه اقتصادی و یا بنادر ساحلی و غیرساحلی کشور انبارهای مشابه انبار مواد شیمیایی بیروت یافت می‌شود که از این پس باید به عنوان یک بمب ساعتی نگریسته شود.»

این عضو شورای شهر تهران تاکید کرد که علاوه بر اماکن یاد شده انباشت مواد شیمیایی در بطن و مرکز شهرها و اماکن مسکونی خطر آفرین‌تر است.

فراهانی، شناسایی نقاط پرخطر در تهران و دیگر شهرها، برای جلوگیری از بروز فاجعه و برنامه‌ریزی برای خروج این بمب‌های ساعتی را از دولت و مدیریت شهری خواستار شد.

به گفته او، عدم رعایت پروتکل‌های نگهداری و انباشت انبوه مواد شیمیایی در شهر می‌تواند در یک لحظه تمام نظامات یک جامعه و شهر را بر هم بریزد، بنابراین باید موضوع خروج تاسیسات پرخطر از شهر تهران بیشتر از گذشته در دستور کار قرار گیرد.

رییس کمیته بودجه شورای شهر تهران به عنوان مثال خواستار توجه به انبار نفت محله شهران شد که مانند یک بمب هیدروژنی داخل شهر و روی گسل زلزله مشا بنا شده است.

به گفته او، انبار نفت شهران با مخازنی غول‌پیکر درست در بطن بافت مسکونی شمال غرب تهران در محله شهران قرار گرفته و هر روز حدود ۳۰۰ تانکر ۳۰۰۰۰ لیتری حمل سوخت از این مخازن این انبار نفت بارگیری می‌کنند و سپس از وسط بافت مسکونی و خیابان‌ها و کوچه‌های شهران می‌گذرند و نهایتاً وارد بزرگراه می‌شوند.

فراهانی به حوادث مختلف رخ داده در شهران طی سال‌های اخیر اشاره کرد و نسبت به تکرار حادثه‌ای که ممکن است فاجعه‌بارتر باشد، هشدار داد.

او در ادامه افزود: «فقط کافی است یکی از تانکرها یا خودروی حمل آن هنگام سوخت‌گیری در کنار مخازن دچار حادثه شود، آنگاه با انفجار سریالی مخازن سوخت یکی پس از دیگری فاجعه‌ای بزرگتر از بیروت به سر تهران می‌آید».

فراهانی احتمال واژگون شدن تانکرهای سوخت در شهران را به تعداد دفعاتی دانست که کامیون‌ها هر روز تردد می‌کنند و نزدیک ۳۰۰ بار است.

او در ادامه توضیح داد: «ساخت انبار نفت به سال ۱۳۵۳ برمی‌گردد و قریب به نیم قرن پیش شهران در حاشیه حریم تهران بیابانی بیش نبود و انبار نفت شهران و مخازن عظیم الجثه آن در بیابان بنا شدند. سال‌ها می‌گذرد و توسعه شهر اجتناب‌ناپذیر شده و حالا، صحیح یا غلط انبار نفت شهران درست در وسط بافت مسکونی قرار دارد و صدها خانه عمودی با یکی از مهم‌ترین مراکز تأمین سوخت پایتخت همسایه شده‌اند».

فراهانی روی دیگر فاجعه را قرار گرفتن مخازن عظیم انبار نفت روی گسلی دانست که بر اساس آمار سال‌هاست که آستان زلزله‌ای ویران‌گر است که با فعالیت گسل مشا تلفات انفجار انبار نفت در شهران بسی بیش از زلزله تهران خواهد بود.

او همچنین با اشاره به فاجعه انفجار بیروت تاکید کرد که این فاجعه نشان داد مطالبه خروج انبارهای مواد شیمیایی از شهرها همچون خروج انبار نفت از شهران امروز نه یک مطالبه محلی، بلکه مطالبه‌ای ملی است.

در حالی که هنوز علت دقیق و رسمی انفجار مهیب دیروز شهر بیروت مشخص نشده است، کارشناسان مواد منفجره از روی تصاویر و ویدئوهای آماتوری گرفته شده از حادثه به گمانه زنی پرداخته‌اند.

استوارت واکر، استادیار شیمی و محقق مواد انفجاری در دانشگاه فلاندرز بلژیک، با اشاره به احتمال وجود نیترات آمونیوم در انفجار بیروت می‌گوید: «نیترات آمونیوم به عنوان یک قلم محصول خطرناک طبقه‌بندی می‌شود. این ماده اشتعال‌زا نیست، اما در پروسه آتش‌سوزی با تولید اکسیژن می‌تواند وقوع انفجار را تسهیل کند».

وی با اشاره به دود برخاسته از انفجار بیروت اضافه می‌کند: «تصاویر ویدئویی از حادثه در ابتدا یک دود سفید و خاکستری را نشان می‌دهند. سپس در انفجار دوم با یک ابر دودی قهوه‌ای و قرمز مواجه هستیم که با یک قارچ ابری محصور شده است. این بدین معنی است که رنگ سفید اولیه در واقع دود سمی حاصل از گازهای نیترات آمونیوم است و دود قرمز و قهوه‌ای اکسید نیتروژن به همراه آب را نشان می‌دهد».

در همین حال دن کازتا، مدیر بخش ضدتروریسم در موسسه امنیتی استرانگ پوینت، درباره قارچ شکل گرفته از انفجار و احتمال اتمی بودن آن می‌گوید: «با استفاده از اطلاعات فعلی نمی‌توان درباره اتمی بودن یا نبودن انفجار اظهار نظر قطعی کرد، اما معمولاً کوچک‌ترین انفجارهای اتمی با بزرگ‌ترین انفجارهای حاصل از مهمات متعارف برابری می‌کنند».

وی در ادامه می‌گوید در حالت عادی قارچ حاصل از انفجار اتمی با سرعت تقریبی ۳۵۰ متر بر ثانیه گسترش می‌یابد، امری که درباره انفجار بیروت صادق نیست. از طرف دیگر جرقه حاصل از انفجار اتمی به قدری خیره‌کننده است که در یک لحظه دوربین‌ها را کور می‌کند. چیزی که در انفجار اخیر دیده نشده است.

کریس هانتز، متخصص مواد منفجره و کارشناس پرونده انفجار منجر به قتل رفیق حریری در دادگاه لاهه، با اشاره به ابر انفجار می‌گوید: «رنگ‌های سفید، صورتی و سرخ دود برخاسته از صحنه، احتمال انفجار مهمات و باروت را کم می‌کند. انفجارها معمولاً دو نوع دود تولید می‌کنند، یا سفید و یا سیاه. اگر سیاه باشد ما به دنبال منبع مواد منفجره‌ای می‌گردیم که عمدتاً در عملیات نظامی یا ماشین‌های بمب‌گذاری شده تروریستی استفاده می‌شوند. در مقابل اگر دود سفید باشد، این چیزی است که معمولاً آن را مواد منفجره با شدت کم می‌نامیم».

اما آیا امکان دارد که مواد منفجره دیگری منشا انفجار بیروت باشند؟ کریس هانتز می‌گوید باید تفاوت قابل شد بین مواد قابل انفجار و مواد منفجره. موادی وجود دارند که اگر محرک درستی در مجاورت آن‌ها قرار بگیرد پتانسیل این را دارند که در شرایطی خاص منفجر شوند. برای مثال سیلندرهای اکسیژن در بیمارستان‌ها و یا کیسول‌های گاز خانگی برای انفجار طراحی نشده‌اند و ما هر روز از آن‌ها استفاده می‌کنیم اما در بعضی شرایط می‌توانند باعث انفجار شوند. ترکیب سوختن آن‌ها با اشیاء و لوازم خانگی یا مواد موجود در سیلوها می‌تواند رنگ‌های متفاوتی تولید کند.

در سوی مقابل مواد منفجره با قصد و هدف استفاده در انفجار ساخته شده‌اند و حتی اگر از نوع با شدت پایین نیز باشند می‌توانند منجر به انفجار بزرگ شوند. برای مثال اگر این مواد، همچون باروت یا مواد آتش‌بازی، در یک کانتینر سرپسته شروع به سوختن کنند، رفته‌رفته گاز آزاد کرده و با بالا رفتن فشار در محفظه بسته، در نهایت انباشت گاز سبب وقوع انفجاری مهیب می‌شود.

کارشناسان می‌گویند باید برای رسیدن به نتیجه قطعی منتظر انتشار داده‌های بیش‌تر و آزمایشات از محل حادثه ماند.

شامگاه سه‌شنبه رییس جمهور آمریکا که در کاخ سفید با خبرنگاران صحبت می‌کرد، انفجار بیروت را یک «حمله وحشتناک» عنوان کرد. موضوعی که به سرعت در شبکه‌های اجتماعی بازنشر شد و احتمال یک حمله از جانب اسرائیل را مطرح کرد.

ساعتی پس از موضوع‌گیری ترامپ، سه مقام وزارت دفاع آمریکا به شبکه خبری سی‌ان‌ان گفتند که نظر آن‌ها با آنچه رییس جمهور مطرح کرد متفاوت است و حادثه دیروز بندر لبنان را یک حمله نمی‌دانند. دو مقام وزارت امور خارجه به سی‌ان‌ان گفتند که پس از اظهارات ترامپ، مقامات لبنانی با دیپلمات‌های آمریکایی درباره استفاده از کلمه «حمله» در این مقطع ابراز نگرانی کردند.

ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی‌خواه پنج‌شنبه ۶ اوت طی کنفرانسی مطبوعاتی اعلام کرد که انفجار انبار نیترات آمونیوم در بندر بیروت بسیار مشکوک است و نمی‌تواند یک حادثه تصادفی باشد. او در ادامه تاکید کرد که هیچ‌گونه اعتمادی به کمیته تحقیق داخلی برای بررسی این موضوع ندارد. جنبلاط در این نشست کوتاه خبری با توصیف دولت حسن دیاب به «دولت گرگ‌ها» عنوان ساخت: «این که انبار حاوی مواد آتش‌بازی در ابتدا آتش بگیرد تا آتش به انبار حاوی بیش از ۲۷۰۰ تن نیترات آمونیوم رسیده و باعث انفجار آن بشود، به هیچ وجه امری تصادفی به‌نظر نمی‌رسد.» جنبلاط خواهان تشکیل کمیته جهانی تحقیقات برای بررسی علت حقیقی این انفجار و مسئولان این رویداد دردناک شده و تاکید کرد که به هیچ کمیته تحقیقات داخلی اعتماد ندارد زیرا زد و بندهای سیاسی قطعاً کار آن را تحت تاثیر خود قرار داده و فرصت برای وارونه‌سازی حقایق فراهم می‌شود.

اگرچه هنوز علت دقیق حادثه انفجار بیروت مشخص نیست اما مدیر مسئول امنیت عمومی لبنان اعلام کرد که انفجار به دلیل وجود مواد شدیداً قابل اشتعال که سال‌ها در آن محل نگهداری می‌شدند، روی داده است. از سوی دیگر، این انفجار در میانه آشفتگی سیاسی و ناآرامی در لبنان و نیز حدود یک هفته پس از تنش در مرز لبنان با اسرائیل به وقوع پیوست. همچنین دادگاهی در هلند قرار بود روز جمعه حکم چهار مظنون قتل رفیق حریری که مرتبط با حزب‌الله لبنان بودند را صادر کند.

به‌گفته «آنتوان باریوس»، مدیر موسسه دیده بان کشورهای عرب، «مردم لبنان با پذیرش اسارت خود توسط حزب‌الله در واقع دست به خودکشی زده‌اند.» لبنان به عرصه اعمال نفوذ کشورهای منطقه به‌ویژه حکومت اسلامی ایران بدل شده که به وسیله حزب‌الله لبنان این کشور را به ابزار سیاست‌ها و اعمال نفوذ خود در منطقه تبدیل کرده و موجودیت آن را از طریق نبردهای نیابتی از سوریه تا یمن و عراق که عمدتاً به یاری حزب‌الله و علیه عربستان و اسرائیل صورت می‌گیرد به خطر انداخته است. بدون شک پی‌آمدهای آن دامن حکومت اسلامی ایران را نیز خواهد گرفت.

کشور لبنان طی دهه‌های گذشته به‌مثابه یک بشکه باروت بوده که با برافروختن جرقه‌ای توسط قطب‌های متضاد داخلی و یا بازیگران متعدد خارجی هر لحظه آماده انفجار بوده است. از زمان این حادثه دو مقام استعفا کرده‌اند. مروان حماده نماینده پارلمان روز چهارشنبه و تریسی شامون سفیر لبنان در اردن روز سه‌شنبه کناره‌گیری کردند و گفتند این فاجعه نشان می‌دهد کشور نیازمند یک رهبری تازه است. ترورها و انفجارات و جنگ‌های متعدد در لبنان نشان‌گر عدم ثبات این کشور کوچک در غرب آسیا بوده و به‌همین دلیل بسیاری از تحلیل‌گران در این که انفجار اخیر بیروت ناشی از حادثه باشد تردید کرده‌اند. با این حال تا پایان تحقیقات و بیرون آمدن اطلاعات تکمیلی نمی‌توان قضاوت قاطعی در باره این حادثه فاجعه‌بار نمود. اگر انفجار بیروت عمدی باشد، لبنان وارد روند پیچیده‌ای از منازعات داخلی و خارجی خواهد شد، زیرا هر طرف که متهم باشد، اطراف دیگر ساکت نخواهند نشست و چرخه خشونت تداوم خواهد یافت. اما اگر انفجار طبیعی و در اثر حادثه باشد، قطعاً تبعات سیاسی و امنیتی آن کمتر و محدود به پیگیری قصور مقامات امنیتی و اجرایی در تدابیر پیش‌گیرانه در بندر بیروت خواهد بود. اما پیامدهای اقتصادی انفجار، تا مدت‌ها گریبان لبنان را رها نخواهد

کرد. لبنان در شرایط کنونی با مشکلات عدیده اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کند. ارزش پول ملی این کشور به شدت کاهش یافته و با افزایش چند برابری قیمت‌ها، عموم مردم گرفتار معضلات حاد معیشتی هستند. معضلاتی که طی ماه‌های گذشته معترضان را به خیابان‌ها کشانده است، به‌ویژه جوانانی که می‌گویند از فساد دولتی و فقر و آینده بی‌ثبات به تنگ آمده‌اند. اگر مسئله کرونا و فساد نهادینه در ساختار حکومت لبنان را هم بیفزاییم، می‌توان پیش‌بینی کرد که انفجار اخیر بیروت چه‌قدر برای این کشور فاجعه‌بار خواهد بود.

در وضع کنونی ۹۳ درصد شهروندان لبنان به لحاظ نژاد، عرب هستند و ۶ درصد ارمنی‌اند. ولی سه زبان عربی، فرانسه و انگلیسی در میان مردمان آن رواج دارد، از نظر گرایش‌های مذهبی، قریب به ۶۰ سکنه لبنان مسلمان (شیعه و سنی) و ۳۷ مسیحی و پیرو اقلیت‌های دیگر دینی هستند.

بر اساس برآورد سال ۱۹۹۵م جمعیت لبنان بالغ بر حدود سه میلیون و هفتصد هزار نفر بود که از لحاظ سنی، ۳۶ آن، افراد ۱ تا ۱۴ ساله، ۵۸ درصد بین ۱۵ تا ۶۴ سال و ۶۶ بالاتر از ۶۵ سال سن داشته‌اند.

لبنان به دلیل کمی وسعت، تراکم نقاط ارتفاعی و کوهستانی، منازعات ملی و فرقه‌ای و نیز تجاوزات حکومت اسرائیل، در طول تاریخ به خصوص دهه‌های اخیر از سرزمین‌های مهاجر آفرین بوده است و از این جهت بسیاری از لبنانی‌های در کشورهای گوناگونی پراکنده‌اند.

قدیمی‌ترین سکنه لبنان افرادی دریانورد و بازرگانان دلیری بودند که در دشت ساحلی مدیترانه شرقی میان اکره (ACRE) و تریپولی می‌زیستند. رومیان آیین مسیح را در میان اقوام لبنانی ترویج نمودند و بعدها سکنه این سرزمین به کاتولیک گردیدند که به کلیسای مارونی تعلق داشت. با فتح کشور لبنان توسط مسلمانان، آئین اسلام در این منطقه گسترش یافت و زبان و فرهنگ عربی در میان ساکنین این ناحیه رواج فزاینده‌ای به دست آورد. اشغال لبنان توسط فرانسویان در تحولات اجتماعی و مسایل فرهنگی این کشور تاثیر آشکاری داشت.

در دهه‌های اخیر هزاران لبنانی شیعه به کشورهای آفریقای غربی و مرکزی از جمله، سنگال، گینه، نیجریه، لیبیا، ساحل عاج و سیرالئون مهاجرت کرده‌اند. در شیخ‌نشین‌های خلیج فارس خصوصاً کویت، ایران و استرالیا نیز تعداد قابل‌توجهی لبنانی زندگی می‌کنند، این مهاجران غالباً برای به دست آوردن آرامش و در پناه آن کسب و کار به این کشورها روی آورده‌اند.

ناگفته نماند که لبنان نیز عده‌ای از افراد اروپایی و ساکنین برخی کشورهای عربی و آفریقایی را به‌عنوان مهاجر پذیرفته است. در واقع از دیدگاه جامعه‌شناسی، لبنان کشوری نامتجانس و متشکل از طوایف و فرقه‌های گوناگون است و هرکدام از این گروه‌ها در جست‌وجوی منافع و علایق خود هست، تمایلات غرب‌گرایانه شدید در بین طوایف مسیحی و گرایش‌های عربی و اسلامی در میان فرقه‌های مسلمان چهره‌ای متمایز و خاص از این کشور ارائه نموده است که در این میان شیعیان نقشی مهم در روند مسایل اجتماعی، سیاسی و روابط بین‌المللی لبنان ایفا می‌کنند.

فرقه‌گرایی در لبنان ضمن آن که یک واقعیت اجتماعی است، جوهر سیستم یک سیاسی آن را تشکیل می‌دهد و کشور کوچک اما استراتژیک لبنان، دارای طوایف و ملل و فرقه‌های گوناگون با وجود اصل ۱۹۵ قانون اساسی آن کشور که باید پست‌های دولتی به‌طور متناسب میان جوامع توزیع گردد، و با توجه به اکثریت مسلمانان بالاخص شیعیان، همواره در تقسیم پست‌های دولتی دعوا و درگیری رخ داده است.

در این سیستم، پست‌های دولتی در حکومت، خدمات عمومی، ارتش و قوه قضاییه بر اساس وابستگی‌های طایفه‌ای و مذهبی تقسیم شده‌اند. طبق قانون اساسی لبنان، رییس‌جمهوری از میان مارونی‌ها، نخست‌وزیر از میان سنی‌ها و رییس‌مجلس از میان شیعه‌ها و تعدادی از وزرای کابینه نیز از میان سایر فرقه‌های مهم مانند ارتدوکس‌ها و کاتولیک‌های یونانی و دروزی‌ها باید برگزیده شوند.

طبق اصلاحات به‌عمل آمده در قانون اساسی لبنان در سال ۱۹۹۹ میلادی، پارلمان لبنان ۱۲۸ عضو دارد که بر اساس سیستم «منافسه» یا تقسیم به دو، به‌طور مساوی میان مسیحیان و مسلمانان تقسیم شده است. این تقسیم‌بندی نسبی، در درون هر یک از دو طایفه مسیحی و مسلمان نیز اجرا و برای همه ۱۸ طایفه لبنانی سهمیه‌ها به نسبت جمعیت آن طایفه در نظر گرفته شده است.

طبق قانون اساسی، نمایندگان با رأی مستقیم مردم برای یک دوره ۴ ساله برگزیده می‌شوند. ترکیب پارلمان بر اساس هویت مذهبی و قومی است. نمایندگان، علاوه بر تعیین ریاست مجلس برای یک دوره چهارساله، وظیفه انتخاب رییس‌جمهوری به‌مدت ۶ سال با دوسوم آرا و دادن رأی اعتماد به نخست‌وزیر را دارند.

رییس‌جمهوری لبنان ریاست شورای عالی دفاع و فرماندهی عالی نیروهای مسلح را بر عهده دارد و نیروهای مسلح نیز زیر نظر هیات دولت انجام وظیفه می‌کنند. رییس‌جمهوری هر زمان که بخواهد می‌تواند ریاست نشست هیات وزیران را بر عهده داشته باشد بدون این‌که در رأی‌گیری شرکت کند.

تفویض حکم نخست‌وزیری، صدور دستور تشکیل کابینه و قبول استعفای وزراء یا برکناری آن‌ها با توافق نخست‌وزیر، صدور احکامی مبنی بر قبول کابینه یا مستعفی اعلام کردن آن و صدور عفو ویژه و صدور عفو عمومی با مجوز قانون از وظایف مهم رییس‌جمهوری لبنان است. همچنین رییس‌جمهوری اختیار انتشار قوانین مصوب مجلس ملی و صدور مقررات مکمل برای تضمین اجرای قوانین و نیز مذاکره و تصویب معاهدات را دارا است.

بر اساس ماده ۶۵ و ۷۷ قانون اساسی لبنان، رییس‌جمهوری می‌تواند از شورای وزیران بخواهد تا پارلمان را پیش از پایان دوره‌اش منحل کند و در صورت تصویب شورای وزیران، پارلمان منحل می‌شود و رییس‌جمهوری دستور انحلال پارلمان را صادر خواهد کرد.

دریافت استوارنامه‌های سفرا و مسئولیت بستن قراردادهای با هماهنگی نخست‌وزیر و انتصاب کارکنان دولت نیز از وظایف رییس‌جمهوری است. دولت تعیین سیاست‌های کلی در تمامی زمینه‌ها، نظارت بر اجرای قوانین، تعیین کارکنان در نهادهای

حزب الله هم‌چنین، از قرار معلوم به درخواست حکومت اسلامی ایران، سازه‌های مربوط به پروژه موشک‌های دقیق و سایر تاسیسات نظامی‌اش را به آن نواحی در لبنان منتقل می‌کند که پل زمینی محسوب می‌شود، به‌ویژه در ناحیه دروز در الشوف و ناحیه سنی‌نشین در بقاع غربی. گزارش‌های متعددی حاکی از این است که علی تاج‌الدین ممکن است در این کار دست داشته باشد، چرا که او اخیراً بیش از سه میلیون مترمربع زمین در الدلهمیه خریداری کرده است.

بنابراین پیوند حزب‌الله با ایران یک همکاری استراتژیک است و این گروه بیش‌تر به تهران متکی است. اما دامنه تصمیم‌گیری حزب‌الله همواره محدود بوده و با رویکرد مداخله‌جویانه حکومت اسلامی است. درباره مسائل مربوط به فعالیت‌های سیاسی لبنان، ایران هنوز نصرالله و چند تن دیگر از مقامات رسمی ارشد حزب‌الله را به‌عنوان مشاوران قابل اتکا در نظر می‌گیرد، اما هیچ یک از آن‌ها در نهایت در مورد مسائل مهم تصمیم‌گیرنده نیستند.

چنان‌که خود نصرالله بی‌هیچ شرمی در گذشته گفته است که «من افتخار می‌کنم که عضوی از اعضای حزب ولایت فقیه باشم»؛ و این یکی از معدود مواردی است که او در ملاءعام بر تمکین کامل گروهش به اراده رهبر ایران صحه گذاشته است.

در جمع‌بندی می‌توان تاکید کرد که لبنان کشوری است متشکل از مسیحیان، سنی‌ها و شیعیان. در این جا حق شهروندی معنی ندارد و هر کدام از فرقه‌ها و جریان‌های کوچک‌تری تقسیم می‌شوند که اغلب با یکدیگر در تخاصم و رقابت به سر می‌برند. وجود همین تنوع ملی و مذهبی، در کنار موقعیت ممتاز جغرافیایی لبنان باعث شده است تا قدرت‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای به آسانی بتوانند جای پای برای نفوذ در این کشور کوچک پیدا کنند.

لبنان مجموعاً با دو کشور مرز زمینی دارد، از شمال و از شرق با سوریه و مرزهای نه چندان گسترده‌ای در جنوب با اسرائیل دارد. لبنان رابطه‌ای تاریخی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی با سوریه دارد. سوریه اما کشوری است به شدت جنگ زده و هم‌زمان در تحریم‌های شدید بین‌المللی قرار دارد. از زمانی که جنگ داخلی در سوریه شکل گرفت، لبنان نقش دروازه ورود کالا و ارز به این کشور را بازی می‌کرد. جنگ و دودستگی‌های سوریه، لبنان را نیز تا آستانه وقوع یک جنگ داخلی دیگر پیش برد. از ثمرات جنگ سوریه بر لبنان حضور حدود یک میلیون آواره سوری به لبنان بود. چیزی که اقتصاد نحیف لبنان را در تنگنای بیش‌تری فرو برد. اینک و با انفجار بندر بیروت باید انتظار داشت که وضعیت بر سوری‌ها، چه آن‌هایی که در سوریه هستند و چه آواره‌های سوری ساکن در بیروت بدتر شود. حمل و نقل و تجارت برای لبنانی‌ها سخت‌تر خواهد شد و این خبر خوبی برای سوری‌ها نیست.

به سبب فساد اداری، فرقه‌گرایی و نابسامانی دستگاه‌های دولتی انتظار نمی‌رود که تحقیقات به نتیجه مشخصی برسد.

«فاجعه به‌خاطر فساد و بی‌کفایتی سه رییس‌اش: رییس‌جمهوری (مسیحی‌اش)، میشل عون، رییس پارلمان (شیعه‌اش) نبیه بری و رییس شورای وزیران (سنی‌اش)، حسن دياب.» این را سایت لبنانی «درج» نوشته است.

فهرست متهمان فاجعه لبنان البته بلندبالا تر است و شامل دولت سابق (دولت سعد حریری) و حزب‌الله هم می‌شود. در یک سو، سیاست‌های پولی-مالی دولت حریری و پروژه‌های کلان‌نوسازی شهری او، و در سوی دیگر، پروژه بلندپروازانه و ... رقابای فرقه‌ای هر در روند فقیرسازی مردم لبنان سهیم بوده‌اند... و حالا هم سه ماه اندوخته غله بیروت روی هوا رفته است.

«کلن یعنی کلن»، این شعار معترضانی بود که از ۱۷ اکتبر ۲۰۱۹ به خیابان آمدند و حتی پس از شیوع کرونا هم به مبارزات خود ادامه دادند. همه یعنی همه. از دید مردم معترض، تمام رهبران لبنان، چه سنی و چه شیعه و چه مسیحی، باید کنار بگردند. آن‌ها هنوز سفت روی صندلی‌هایشان نشسته‌اند، اما حتی اگر کنار بروند، آیا اصلاً کسی حاضر است مدیریت این ویرانه را به‌عهده بگیرد؟

وضعیت کشور لبنان را صد سال پیش فرانسوی‌ها تعیین کردند. امسال صدمین سال‌گرد شکل‌گیری جغرافیای سیاسی‌ای است که لبنان نامیده می‌شود. از این ۱۰۰ سال، ۷۵ سال به استقلال گذاشته است. و حالا هستند لبنانی‌هایی که حتی از خود استقلال هم خسته شدند و طلب استعمار دوباره فرانسه را دارند.

در پاریس، مردم مکرون را نمی‌خواهند و با اعتراض و اعتصاب او را به محاکمه می‌کشند، اما چه دردناک‌ست که در خرابه‌های بیروت جوانان لبنانی او را در آغوش می‌گیرند تا او هم در جامه یک نجات‌دهنده هشدار دهد که اگر تا یک سپتامبر رهبران لبنان از پس سرو سامان بخشیدن به کشور برنیايند، خودم می‌آیم و مسئولیت سیاسی‌ام را انجام می‌دهم!

به‌عقیده کارشناسان این انفجار می‌تواند تأثیر وسیعی در لبنان داشته باشد، اوضاع اقتصادی و سیاسی این کشور را متحول کند. لبنان در ماه‌های اخیر درگیر بحران‌های وسیعی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بوده است، حالا با این اتفاق چه بر سر این کشور خواهد آمد؟

خبرگزاری آسوشیتدپرس امروز شنبه هشتم اوت به نقل از مدارکی که تازه یافته است نوشت که مقام‌های لبنان سال‌ها از وجود مواد شیمیایی خطرناک در بندر بیروت خبر داشتند.

بر اساس این مدارک، در شش سال گذشته دست‌کم ده بار مقام‌های مختلف هشدار داده بودند که محموله عظیمی از مواد شیمیایی قابل انفجار «تقریباً بدون هیچ حفاظتی» در بندر بیروت نگهداری می‌شود.

حال آسوشیتدپرس می‌گوید که مقام‌های از گمرک و ارتش و دادگستری لبنان در این باره هشدار داده بودند، اما این امر مورد غفلت قرار گرفته و سرانجامی مرگبار یافته است.

در همین زمینه میشل عون، رییس‌جمهور لبنان، روز جمعه اذعان کرد که اولین بار «تقریباً سه هفته پیش» از وجود این محموله خبردار شده و «بلافاصله» به نیروهای نظامی و امنیتی دستور داده است «هر کاری لازم است» بکنند.

با توجه به ابعاد حادثه، تبعات اقتصادی، سیاسی و امنیتی وسیعی برای لبنان خواهد داشت. دولت لبنان ماه‌ها درگیر مشکلات اقتصادی و اعتراض‌های مردمی بوده است. با توجه به اتفاق عظیم اخیر که تلفات و حجم آسیب بالایی داشته، برای بازسازی بیروت و رفع خرابی‌ها دولت باید هزینه‌های گزافی کند که این امکان در توان اقتصادی لبنان وجود ندارد.

از سوی دیگر، لبنان کشوری است که بازیگران بیرونی در آن بسیار موثرند. در روزهای گذشته وزیر خارجه لبنان استعفا کرد که تحت تاثیر نقش بازیگران خارجی این اتفاق رخ داد؛ نحوه ورود کشورهای خارجی که در لبنان نفوذ دارند به این فاجعه، می‌تواند در فضای سیاسی لبنان به شدت تاثیرگذار باشد.

آنچه که بسیار اهمیت دارد این است که این حادثه چگونه رخ داده است. باید منتظر اخبار جدید در این رابطه باشیم. اگر این انفجار به شکل طبیعی رخ داده باشد، فضای سیاسی لبنان به یک طرف می‌رود و اگر خراب‌کاری در میان باشد فضای دیگری در این کشور مهم و متلاطم خاورمیانه به‌وجود خواهد آمد. بنابراین نمی‌توان آینده را پیش‌بینی کرد، اما می‌تواند فضایی برای مخالفان ایجاد کند که بر فشارهای خود به دولت افزایش دهند. در مجموع به دلیل این‌که هنوز در رابطه با چرایی و دلایل حادثه نمی‌توانیم دقیق سخن بگوییم و هنوز تلاش‌های کارشناسی درباره ابعاد ماجرا مطرح نشده است، تحلیل آینده لبنان سخت است.

اما می‌توان تاکید کرد که دولت و فرقه‌های فاسد مذهبی حاکم بر لبنان فاسد و عامل اصلی فلاکت و همه بدبختی‌های مردم این کشور هستند. گزارشگران شبکه‌های در ادامه اعتراض‌ها می‌گویند ده‌ها هزار نفر عصر امروز یک بار دیگر در بیروت دست به تظاهرات ضد دولتی زده و خواست‌هایشان را مطرح کردند.

هزاران نفر علیه دولت و مشخصاً گروه تروریست حزب‌الله لبنان شعار می‌دهند. در بخش‌های مختلف شهر اعتراضات ادامه دارد. لازم به توضیح است قبلاً فراخوان این تظاهرات در مدیای اجتماعی پخش شده بود.

مردم معترض علیه دولت و رهبر حزب‌الله این جریان تروریستی و علیه حکومت اسلامی ایران شعار می‌دهند. شعار انقلاب و انقلاب تا سرنگونی نظام فاسد سر داده می‌شود. خبرنگار آلمانی از منطقه درگیری در اطراف مجلس گزارش داده که به‌سوی مردم تیراندازی می‌شود و تعدادی کشته و زخمی شده‌اند. گروه‌هایی از تظاهرکنندگان موفق شده‌اند به ساختمان پارلمان لبنان نزدیک شده و دسته‌هایی از مردم معترض در حال رسیدن به این منطقه می‌باشند. هزاران پلیس در اطراف منطقه پارلمان و مراکز دولتی برای جلوگیری از تعرض مردم مستتر شده‌اند. پلیس وحشیانه به تظاهرکنندگان با گاز اشک‌آور و سلاح گرم حمله کرده است. منطقه پارلمان تبدیل به صحنه جنگ مردم و نیروهای نظامی شده است.

به‌گزارش العربیه صرف ساختمان وزارت خارجه لبنان و اعلام «این‌جا پایتخت انقلاب است» ساختمان وزارت خارجه لبنان به تصرف تظاهرکنندگان درآمده و پرچم قرمز «این‌جا پایتخت انقلاب است» در ورودی آن نصب شده است. همچنین تصاویر تلویزیون‌های لبنان نشان می‌دهد که تصرف‌کنندگان وزارت خارجه، تصاویر میشل عون را به زیر کشیده و آتش زدند.

شنبه هجدهم مرداد ۱۳۹۹ - هشتم اوت ۲۰۲۰

ضمیمه:

در لبنان از سال ۲۰۰۵ چه گذشته است؟

ترور رفیق حریری

۱۴ فوریه ۲۰۰۵، انفجار مهیب یک خودروی بمب‌گذاری شده در مسیر عبور کاروان حامل رفیق حریری، نخست وزیر پیشین لبنان، در ساحل بیروت، موجب مرگ او و ۲۱ نفر دیگر شد.

رهبران مخالفان، سوریه را مقصر دانستند؛ اما دمشق ایفای هر گونه نقشی را تکذیب کرد. حزب‌الله لبنان نیز به شدت در مظان اتهام قرار داشت.

انتظار می‌رود یک دادگاه جنایات جنگی سازمان ملل متحد روز جمعه حکم چهار مظنون متهم به این ترور را که عضو حزب‌الله بودند صادر کند.

حسن نصرالله، دبیرکل حزب الله، حاضر نشد متهمان را تحویل دهد.

حزب‌الله و اسرائیل

در ژوئیه ۲۰۰۶، حزب‌الله با بازداشت دو سرباز اسرائیلی جرقه جنگ ۳۴ روزه با اسرائیل را زد که منجر به مرگ ۱۴۰۰ نفر شامل ۱۲۰۰ لبنانی شد.

حزب‌الله در دولت

در مه ۲۰۰۸، یک هفته درگیری میان ستیزه‌جویان تحت رهبری حزب‌الله و حامیان دولت در بیروت و دیگر مناطق ۱۰۰ کشته به جای گذاشت.

مدتی بعد لبنان یک دولت اتحاد ملی ۳۰ نفره تشکیل داد که در آن حزب‌الله و متحدانش حق وتو پیدا کردند.

ورود به جنگ سوریه
در آوریل ۲۰۱۳، حزب‌الله تایید کرد که جنگ‌جویانش را در سوریه مستقر کرده است تا از بشار اسد، رییس‌جمهوری سوریه، حمایت کنند.

حزب‌الله در انتخابات پیروز شد
در اکتبر ۲۰۱۶، میشل عون، ژنرال بازنشسته ارتش لبنان، که از حمایت حزب‌الله برخوردار است به مقام ریاست جمهوری رسید و ۲۹ ماه بن‌بست سیاسی ناشی از اختلافات عمیق در پارلمان پایان گرفت.
سعد حریری، پسر رفیق حریری، دوباره به نخست‌وزیری لبنان منصوب شد.
در مه ۲۰۱۸، حزب‌الله و متحدانش اکثریت را در اولین انتخابات پارلمانی از سال ۲۰۰۹ به‌دست آوردند.
مذاکرات برای تشکیل دولت جدید تا ژانویه ۲۰۱۹ به درازا کشید. سعد حریری حزب‌الله را مقصر معرفی کرد.

ریاضت اقتصادی، تظاهرات
در سپتامبر ۲۰۱۹، صدها نفر در بیروت در اعتراض به وخامت اوضاع اقتصادی دست به تظاهرات زدند.
در اکتبر ۲۰۱۹، تظاهراتی فراگیر خیابان‌های بیروت را لرزاند و معترضان علیه ریاضت اقتصادی، فساد دولتی، و زیرساخت‌های ضعیف شعار دادند.

دولت تازه
در دسامبر ۲۰۱۹، حسان دياب، یک چهره دانشگاهی کمتر شناخته شده و مورد حمایت حزب‌الله، به عنوان نخست‌وزیر لبنان معرفی شد، اما تظاهرکنندگان بلافاصله انتخاب او را رد کردند.
در آوریل ۲۰۲۰، لبنان برای اولین بار در تاریخ آن کشور امکان پرداخت بدهی‌هایش را نداشت.
در اوت ۲۰۲۰، وزیر خارجه لبنان در اعتراض به سوءمدیریت دولتی در اداره بحران جاری استعفا داد.